

http://theatreviewer.blogspot.gr/2014/11/blog-post_4.html

Του Κορνήλιου Ρουσάκη

"Εγκλημα και τιμωρία" του Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, σε σκηνοθεσία Γλυκερίας Καλαϊτζή, στο Θέατρο Τ. (Θεσσαλονίκη)

Ελάχιστες ώρες μετά την παρακολούθηση της παράστασης —κι ενώ ακόμα στη σκέψη υπάρχει έντονη η δράση του νεαρού φοιτητή Ρασκόλνικωφ, που απαντά στη βία του συστήματος με φυσική βία— διάβασα σε μονόστηλο εφημερίδας για την ανταποδοτική πράξη βίας ενός ινδού πατέρα που προσκάλεσε σε δείπνο τον βιαστή της κόρης του, με στόχο να τον βασανίσει μέχρι θανάτου.

Ο Ντοστογιέφσκι στο "Εγκλημα και τιμωρία" αποτυπώνει μια συνθήκη απάντησης στη βία με βία, στη παραβατικότητα με παραβατικότητα. Περιγράφει μια εποχή αποσάρθρωσης και απαξίωσης, με ανύπαρκτες κοινωνικές παροχές και φροντίδες (ο Ρασκόλνικωφ είναι ένας φτωχός φοιτητής της Νομικής, που έχει αφήσει πίσω στο χωριό μάνα και αδελφή, και αναγκάζεται να δώσει ο ίδιος χρήματα για να μεταφερθεί στο νοσοκομείο ένας άνθρωπος που σωριάστηκε στη μέση του δρόμου).

Στο δραματουργικό επίκεντρο τοποθετείται ο φόνος μιας γριάς τοκογλύφου (κι ένας δεύτερος φόνος, προϊόν μιας ατυχούς σύμπτωσης). Σε δεύτερο πλάνο φωτίζεται ευκρινώς μια κοινωνία σε αποσύνθεση και σε ανέχεια, με βραχυκλωμένους κοινωνικούς θεσμούς. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, το να απαντάς στη βία με βία προβάλλεται ως ένα αναπόφευκτο απονενομημένο διάβημα ανθρώπων που πιστεύουν πως έτσι θα εξορίσουν το κακό. Ουσιαστικά το ανακυκλώνουν.

Ανάμεσα στην πράξη βίας, όπως την περιγράφει ο Ντοστογιέφσκι και στη μετάλλαξη της βίας στη σημερινή εποχή (φωτιές στους δρόμους, βία στη γήπεδα, η ευκολία λήψης του "νόμου στα χέρια"), υπάρχει ένα ισχυρό πλέγμα σύνδεσης και (δυστυχώς) ομοιότητας, που κάνει το κλασικό, αυτό, μυθιστόρημα ακόμη πιο ισχυρό και την επιλογή να μεταφερθεί σκηνικά, καίρια και ουσιαστική.

Στην παράσταση της ομάδας Passatempo, ο χαοτικός κόσμος του μυαλού και της ψυχής του Ρασκόλνικωφ, ξεδιπλώνεται μέσα από μια ανακριτική διαδικασία. Η θεατρική διασκευή της Γλυκερίας Καλαϊτζή εγκαταλείπει τη γραμμική αφήγηση του μυθιστορήματος και κινείται σε μια τριπλέτα εναλλαγής ανάμεσα στη διαδικασία ανάκρισης, κατάθεσης μαρτυριών και αναπαραστάσεων. Αντίστοιχα, και η θεατρική δράση απλώνεται σκηνοθετικά σε τρία σημεία του θεατρικού χώρου. Ο ανακριτής βρίσκεται ανάμεσα στο κοινό και η ανάκριση γίνεται κυρίως στο προσκήνιο, οι μαρτυρίες (από τον ίδιο τον Ρασκόλνικωφ, την αδερφή του και τη Σόνια) κατατίθενται σε έναν ξεχωριστό χώρο στο πλάι της σκηνής, σε μια "ανακριτική καρέκλα" και οι αναπαραστάσεις της ζωής και της κράτησης του Ρασκόλνικωφ, γίνονται πάνω στη σκηνή, μέσα σε ένα γκρι αποστειρωμένο, ψυχρό και ασφυκτικό κελί, με μεγάλους, εξπρεσιονιστικούς γεωμετρικούς όγκους-τοίχους, που σχεδίασε η Ευαγγελία Κιρκινέ. Η εύστοχη σκηνοθετική επιλογή να "περικυκλωθεί" ο θεατής, να εισαχθεί στην ανακριτική διαδικασία, να μην είναι απόμακρος και επαναπαυμένος, αναζωπυρώνει

διαρκώς το ήδη φλέγον υπαρξιακό ζήτημα, αν είναι δικαιολογημένη ή καταδικαστέα η πράξη του Ρασκόλνικωφ: η αφαίρεση της ζωής ενός παραβατικού ατόμου, μιας "κατσαρίδας", όπως ο ίδιος επανειλημμένα αναφέρει.

Ο νεαρός Δημήτρης Φουρλής αποδίδει με αξιοπρόσεκτη σκηνική ωριμότητα και άνεση τις διαρκείς μεταπτώσεις του Ρασκόλνικωφ (ενός αντεστραμμένου Άμλετ που διαρκώς δρα, όπως επισημαίνει στο σημείωμα της η σκηνοθέτιδα), από την ισχυρή διακήρυξη ιδεολογίας, —καθώς ο ίδιος θεωρεί πως με την πράξη αυτή αποδίδεται κοινωνική δικαιοσύνη κι ο ίδιος παραβιάζοντας τους ηθικούς και κοινωνικούς νόμους, είναι πλέον ελεύθερος κι ανεξάρτητος— έως την παραληρηματική, πυρετική κατάπτωση και την οικειοθελή παράδοσή του. Στους υπόλοιπους ρόλους, σε καλή στιγμή, έμπειροι ηθοποιοί με πορεία στις θεατρικές σκηνές της Θεσσαλονίκης. Ο Στάθης Μαυρόπουλος και η Ιωάννα Λαμνή δημιουργούν ένα ενδιαφέρον δίπολο ερμηνευτικών αντιθέσεων: επίμονος, φυσικός και με εσωτερική ένταση στην ερμηνεία του ανακριτή ο Μαυρόπουλος, εξωστρεφής, απόμακρη και ψυχρή η δεσμοφύλακας που ερμηνεύει η Λαμνή. Η Νάντια Δαλκυριάδου αποτύπωσε πειστικά την αδερφή του Ρασκόλνικωφ, που ισορροπεί ανάμεσα στον κυνισμό του συμφέροντος και στην αλαφράδα του συναισθήματος. Η ερμηνεία της έφερε στη σκηνή μια έντονη τσεχωφική μελαγχολία. Η Μαρίτα Τσαλκιτζόγλου ερμηνεύει με αισθαντικότητα τη γυναίκα που επιδρά καταλυτικά στη ζωή του Ρασκόλνικωφ, αλλά ξεχωρίζει και σ' έναν σύντομο, ιδιαίτερο κωμικό ρόλο μιας διοικητικής υπαλλήλου. Η δημιουργία καρτουνίστικων-κωμικών τύπων είναι κάτι που η συγκεκριμένη ηθοποιός έχει κάνει επιτυχημένα στη μέχρι τώρα θεατρική της παρουσία.

Ο "πανταχού παρών" Στάθης Μήτσιος, με τις πολύ επιτυχημένες στιγμές το τελευταίο διάστημα στις προβολές και το video mapping, εδώ δημιουργεί μαγικές εικόνες στους τοίχους του σκηνικού, αποτυπώνοντας τις παραισθήσεις του Ρασκόλνικωφ και μετατρέποντας τους ήχους που στοιχειώνουν το μυαλό του σε εικόνες. Στο ίδιο κλίμα —μιας αίσθησης ασφυκτικής σκοτεινιάς και μεταφορικής παγωνιάς— κινούνται οι φωτισμοί του Κώστα Σιδηρόπουλου, τα γκρι κοστούμια της Μαρίας Καραδελόγλου, και η μουσική του Μάκη Καραδελόγλου.

Μια προσιτή στο κοινό, πολύ καλή διασκευή και μια ατμοσφαιρική θεατρική προσέγγιση του έργου του Ντοστογιέφσκι, σε έναν ιδιαίτερο θεατρικό χώρο με πολλές δυνατότητες, που αναδεικνύει την παράσταση και αναδεικνύεται μέσα από αυτήν.